

педагогічних ВУЗів, розробити систему дієвих стимулів для талановитої молоді обирати професію вчителя, ефективно її виконувати, залишатися у сфері освіти протягом усього трудового життя.

Список використаних джерел:

1. Бабельчук О.І. Проблема заохочення керівних кадрів середньої освіти України (20-ті – 90-ті роки ХХ століття) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Ольга Іванівна Бабельчук. – Харків, 2015. – 20 с.
2. Васильєва С.О. Розвиток професійного статусу вчителя: теорія та історія. Монографія / С.О. Васильєва. – Харків: видавництво «Планета-Принт», 2015, 356 с.
3. Ми не можемо далі так ставитись до вчителя, адже це демонструє, як держава оцінює його працю», – Лілія Гриневич. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pedpresa.ua/166825-my-ne-mozhemo-dali-tak-stavytys-do-vchytelya-adzhe-tse-demonstruye-yak-derzhava-otsinyuye-yihnyu-pratsyu-liliya-grynevych.html> (дата звернення 5.12.2016). – Назва з екрана.
4. Сухомлинський В. А. Общество и учитель / В. А. Сухомлинський // Советская педагогика. – 1961. – № 12. – XXV. – С. 23–33.
5. Узагальнені результати моніторингового дослідження щодо статусу та ролі вчителя в українському суспільстві. Опитування учнів 10-х класів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pon.te.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=364:-q-q&catid=34:2011-02-18-19-59-28&Itemid=58 (дата звернення 6.12.2016). – Назва з екрана.

Атаманчук Н. М.

*кандидат психологічних наук,
доцент кафедри загальної, вікової
та практичної психології
ПНПУ імені В. Г. Короленка*

ОБДАРОВАНА ДИТИНА В СІМ'Ї

*У статті розглянуто особливості розвитку обдарованої дитини в сім'ї..
Наголошується, що спілкування з дорослими для дітей є тією практикою
взаємовідносин з іншими людьми, яка формує їхню самосвідомість. Виділено
проблеми, що часто зустрічаються при вихованні обдарованої дитини.*

Постановка проблеми. Особливої актуальності на сучасному етапі розвитку України набувають проблеми психологічних умов формування обдарованої дитини в сім'ї.

Сім'я – вводить дитину в світ соціальних відносин, формує ставлення до оточуючих, певні моральні принципи, проектує сімейні виховні взаємини, в процесі яких здійснюється трансляція соціального міжпоколінного досвіду.

Від того, як батьки сприймають і розуміють обдаровану дитину, її потреби, інтереси, психологічні стани та переживання, а, отже, відповідно і взаємодіють з нею, залежить сприймання і оцінка дитиною себе, формування позитивного чи негативного образу "Я", прийняття чи неприйняття своєї особистості. Батьківські установки щодо своїх обдарованих дітей впливають на усвідомлення ними мотивів своєї поведінки і діяльності, формування цінностей та ідеалів, вироблення оцінок і самооцінок, за якими діти оцінюють себе і людей, що їх оточують. Усе це позначається на соціальній адаптації обдарованої особистості.

Виклад основного матеріалу. Проблему розвитку обдарованої дитини в сім'ї вивчали науковці, а саме: Ю.С.Багімов, Л. Байярд-де-Вало, Е.С. Белова, В. Герцель, О.М. Дьяченко, Р. Зайонц, Н. С. Лейтес, А.М.Матюшкин, Б.М. Теплов, В. С. Юркевич та інші. У дослідженнях більшості зарубіжних і вітчизняних психологів, особлива увага приділяється вивченню питань: структури і емоційного клімату сім'ї; стилів дитячо-батьківських відносин; ставлення батьків до дитячої обдарованості, а також вплив цих факторів на розвиток дітей.

Розуміння в сім'ї високого потенціалу дітей є однією з важливих умов для розвитку їх обдарованості, а його відсутність веде за собою “зубожіння думки” (А.М.Матюшкин, Ю.С.Багімов та інші). Однак, навіть найкращі спонукання батьків можуть зіграти як позитивну, так і

негативну роль у розвитку обдарованої дитини. Тому ми поставили мету – розкрити проблеми, що часто зустрічаються при вихованні обдарованої дитини.

Багато психологічних проблем обдарованих дітей зумовлені ставленням батьків до самого факту обдарованості їхньої дитини. Обдарованість дитини найчастіше залишається не відміченою в сім'ях, де ця дитина є першою або єдиною, оскільки її ні з ким порівняти. Особливо часто не помічається ранній розвиток дитини в сім'ях, де батьки не отримали належної освіти. Іноді батьки заперечують прирахування своїх дітей до обдарованих (“Я не хочу, щоб моя дитина була обдарованою, нехай вона краще буде нормальною”).

Другорядні, стосовно таких антистюдів батьківські стереотипи виглядають приблизно так: “Моя дитина не нормальна, їй складно з ровесниками. Я не хочу, щоб вона була нещасливою”. Але коли батьки “закривають очі” на особливі здібності дітей, все одно вони продовжують впливати на стосунки дитини з оточуючими. Тоді дитині самостійно доводиться орієнтуватися в соціальних наслідках і складних ситуаціях. Вплив подібних соціальних установок і стереотипів батьків на становлення, а точніше, негативізацію Я-концепції дитини, складно переоцінити. Почуття провини, неприйняття себе, намагання “бути як всі” ускладнюють або викривляють природний розвиток особистості. Поведінка втрачає щирість [2].

Батьки можуть відчувати провину через те, що, як їм здається, вони не повністю або не так, як належить, виконують свої обов'язки стосовно обдарованої дитини. Найчастіше це пов'язано із соціально-економічним статусом сім'ї – розвиток дітей, їхня освіта вимагають грошей, і значних. Діти у свою чергу теж відчувають себе винними через те, що батьки заради них напружуються понад силу.

Інколи, батьки бачать обдарованість там, де її немає. Особливо у випадках, коли самі батьки талановиті у якійсь галузі. Вони очікують від дитини того ж і бажане видають за дійсне. Інша категорія батьків, які не реалізували свої здібності й бажання, нерідко намагаються реалізуватися через дітей і не можуть побачити в дітях відповідні здібності. Важкість батьківських очікувань – непідсильний тягар для дитини [4].

Оцінне ставлення до обдарованої дитини особливо небезпечне. “У мене нічого ніколи не виходить”, “Я ні на що не здатний”, – так часто стверджують діти, які досягають значних успіхів. Цінність будь-яких успіхів і досягнень втрачається, адже така дитина бачить себе ніби вимогливим батьківським оком і чує голос: “От Маринка, сусідка, уже і по-англійськи розмовляє і танцює і... , а ти ж у нас, недотепний ні до чого!” Займатися чимось просто заради процесу, із задоволення дитина, а потім і дорослий, орієнтований батьками на “кращий результат”, не може й не хоче. І тоді: а) талант може бути “заритим у землю”; б) розвивається невротичне намагання завжди бути першим; в) зайві батьківські амбіції подеколи супроводжуються високим рівнем агресивності й ворожості дітей.

Заперечення або ігнорування унікальних здібностей дитини ніяк не допоможе дитині знайти своє місце в житті та стати щасливою.

Батькам необхідно побачити в кожній дитині особистість, надати допомогу в саморозвитку, зробити все можливе, щоб сформувати у дітей бажання жити, розвинути здібності, допомогти їм удосконалюватися і відбутися.

Спостереження дають підстави стверджувати, що дітям з високим рівнем здібностей важко знайти собі друзів. Тому вони особливо потребують любові та спілкування з батьками, адже з однолітками їм не цікаво. Вони шукають однодумців не в середовищі

близьких за віком, а серед людей близьких за рівнем інтелектуального розвитку. Взаємини з ровесниками не задовольняють обдарованих дітей, і як результат – ізоляція та дефіцит спілкування. Також спостерігається невідповідність соціального статусу та інтелектуальних запитів дитини, а також їх фізичного розвитку. Дитина не може зайняти ту “соціальну нішу”, на яку вона претендує згідно з розвитком інтелекту.

Батьки використовують різні виховні стратегії: стратегія прямого виховного впливу, де вони постійно пропонують дітям якісь розвиваючі ігри, вправи. Інколи ця стратегія дає результати, але дуже часто в дитини виникає внутрішня протидія. Друга категорія батьків вважає, що вивчати та розвивати їхню дитину повинні фахівці. Але не потрібно повністю перекладати всі турботи на плечі інших, а самим знаходитись осторонь. Третя стратегія – коли батьки дають вибір своїй дитині, не контролюючи розвиток здібностей. Найголовніше в таких сім'ях – атмосфера пізнавальних інтересів самих батьків (самі читають, ходять на виставки, не нав'язуючи свого інтересу). Така стратегія саморозвитку є найефективнішою [3].

Стосунки батьків з обдарованою дитиною повинні будуватися на довірі. Допомога не може мати форму наказу, батьки повинні формувати в дитини стійкість у психотравмуючих ситуаціях, навчати навичкам саморегуляції, набуття вміння щодо адаптації у соціально значущому середовищі без зниження потреби в реалізації обдарованості. Близькі рідні повинні бути зацікавлені у розвитку високоінтелектуальної і творчої особистості своєї дитини [1].

Висновки. Отже, батькам необхідно: приймати дітей такими, які вони є, а не розглядати їх як носіїв талантів; спиратись на власні сили й дозволяти дитині самій шукати вихід зі сформованої ситуації, вирішувати кожну задачу, яка їй під силу, навіть якщо самі можуть

робити це краще та швидше; не тиснути на дитину в її справах, але завжди бути готовими прийти на допомогу в разі потреби; точно розраховувати момент і ступінь реакції на потребі дитини (якщо дитина поставила запитання, то не піддаватися спокусі розповісти про предмет усе, що вони знають самі, а тільки дати відповідь).

Завдання батьків полягає в тому, щоб виявити обдарованість у ранньому дитинстві й дати їй розвинутися. Близьким дорослим важливо відповідно ставитися до такої дитини. Не потрібно виокремлювати її серед однолітків, адже це приведе до негативного ставлення до неї.

Батькам потрібно знати, що обдарована дитина прагне довірливого спілкування. Вона хоче бачити у них мудру дорослу людину, яка збагатить її уявлення про світ і про саму себе, допоможе подолати труднощі. Дітям дуже хочеться, щоб батьки сприймали їх як рівноправних в особистісному плані партнерів. Їм не хочеться, щоб їх повчали, вони прагнуть рівноправного спілкування, щоб їх сприймали як особистості й реагували на них як на особистість. Звичайно, перед близькими рідними стоїть проблема формування не просто особистості, а особистості обдарованої, особистості свідомого українського громадянина.

Резюмуючи сказане у відповідності з тим, що вже вивчено на сьогоднішній день і тим, що очікує свого розкриття, ми вважаємо правомірним поставити питання про вплив сім'ї на розвиток самосвідомості обдарованої дитини.

Список використаних джерел:

1. Бугайова Н.М. Особливості міжособистісної взаємодії інтелектуально обдарованих дітей / Н.М.Бугайова // Електронний ресурс. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/tipp/2010_1/bugajva.pdf
2. Поради батькам щодо виховання обдарованих дітей // Електронний ресурс. – Режим доступу: http://skviravo.ucoz.ru/obdarobani/obdar_porady_batkam45.pdf
3. Тадеева І.М. Виховання гуманних якостей обдарованих дітей молодшого шкільного віку / І.М.Тадеева // Філософія. Педагогіка. Суспільство: Збірник

наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету. – 2012. – Вип. 2. – С. 27 – 31.

4. Янц Н. Актуальні проблеми соціалізації обдарованої дитини / Наталія Янц // Педагогіка. – Гуманітарний вісник. – № 18. – 2010. – С. 283–287.

Бабич О.О.

*магістрантка групи Д-61
психолого-педагогічного факультету
ПНПУ імені В. Г. Короленка*

Науковий керівник: Вашак О.О.

*кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри початкової і дошкільної освіти
ПНПУ імені В.Г. Короленка*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МАЛИХ ФОЛЬКЛОРНИХ ЖАНРІВ У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті розкривається проблема використання українського фольклору у процесі національного виховання дітей молодшого дошкільного віку. Увага приділяється значенню формування дитини, як особистості, на краєвих зразках і традиціях українського народу.

Серед різноманітних засобів національного виховання дошкільників можна виділити усну народну творчість, зокрема українські фольклорні жанри. У наш час проблема дослідження фольклору стає все більш актуальною. Жодна гуманітарна наука – ні етнографія, ні історія, ні лінгвістика, ні літературознавство не можуть обходитись без фольклорних матеріалів. Дослідники поступово усвідомлюють, що розгадки та пояснення багатьох явищ духовної культури криються у творчості народу.

Проблему значення дитячого фольклору досліджували такі науковці як Г. Довженок, О.Стрюк, В. Бойко, Л. Дунаєвська, А. Богущ, Г.Лозко та ін. Незважаючи на достатні напрацювання у цьому аспекті, аналіз джерельної науково-педагогічної, психологічної та методичної